

HRANICE – FENOMÉN, STABILITA

GURŇÁK 2003, 2007

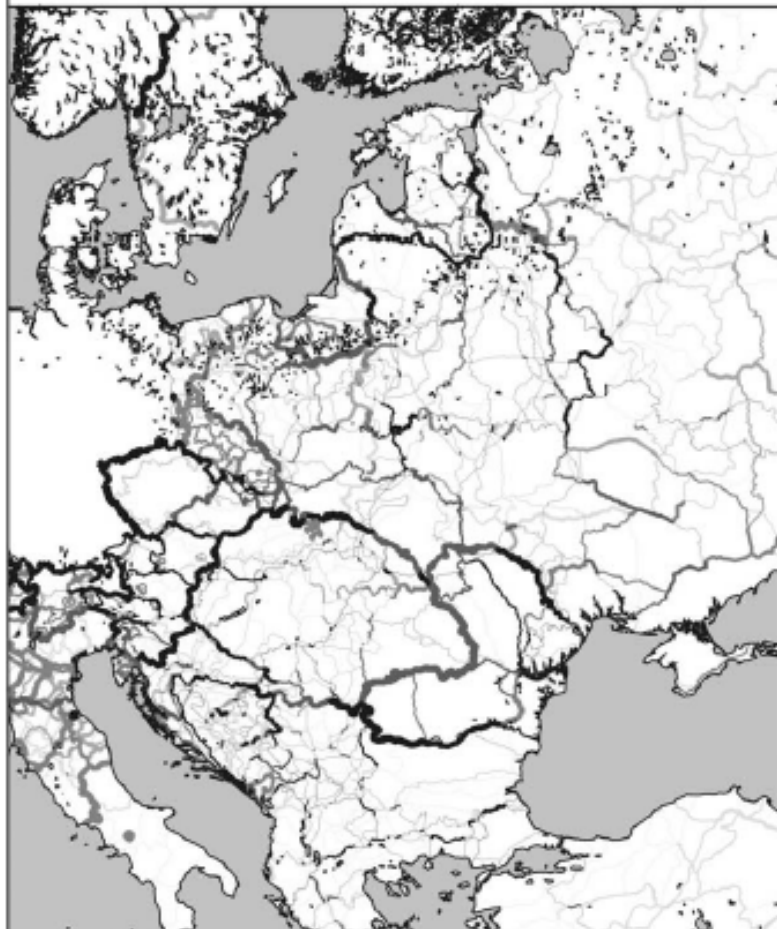
- „politické izobary“ (BARBAG 1987)
- **Analýza vývoje státních hranic ve středovýchodní a jihovýchodní Evropě**
 - „prostor mezi velmocemi“ Ruskem a Německem
 - Mezi čtyřmi moři: Baltským, Jaderským, Egejským a Černým
 - **1001-2000**
 - 6174 hraničních úseků → **3814 k analýze (bez Německa)**
- Průběh v území/krajině
- Hierarchická úroveň:
 - 100 % „úplná“ státní hranice, 75 poplatného státního útvaru, 50 konfederace, decentralizované federace, 15 mezi státním a autonomním celkem
- Časové období od poslední změny
 - Relativní podíl – od max 1000 let 100 % až po 1 rok → tloušťka

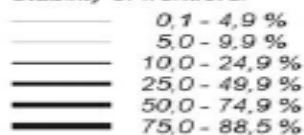
**Mapa stability a aktuálnosti hraníc
v období rokov 1001-2000**
Map of stability and topicality of frontiers
during period 1001-2000

Autor: **Daniel Guriák**
Author:

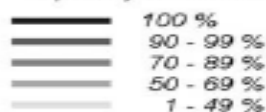
Mapa č. **1**
Map

Stabilita hraníc:
Stability of frontiers:

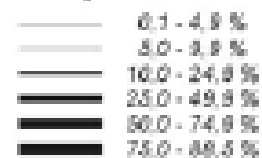
Aktuálnosť hraníc:
Topicality of frontiers:

**Mapa stability súčasných hraníc
v období rokov 1001-2000**
Map of stability of recent frontiers
during period 1001-2000

Autor: **Daniel Guriák**
Author:

Stabilita hraníc:
Stability of frontiers:

Mapa č. **2**
Map

- **Velmi stabilní hranice / další členění méně stabilní**
- Hranice „vnitřního“ (dnešního) Německa
 - Odra, sz. a jz. hranice Česka, DE x AU
- „vnějšího“ Německa, tj. bývalé Svaté říše římské
- Vých. Pomořansko, Slezsko, Morava, AU/Burgenland, SLO, Istrie, Benátsko, j. Tyrolsko, CH
- **Aktuální situace – kontrast jednotlivých úseků**
- Nejstabilnější: CZ x 1/2 SK, SLO, LT
- Ostatní až na výjimky málo stabilizované
 - Nejméně záp. Burgenland, Podněsterská republika v MOL

POROVNÁNÍ STABILITY HRANIC PŘÍRODNÍCH A UMĚLÝCH

- Přírodně geografické celky (KREJČÍ 2000) – zóny:
 - Severní: Středoevropská nížina (až Český masiv a Karpaty)
 - Vnitřní: Karpatsko-alpsko-hercynská oblast (až řeky Kupa, Sáva, Dunaj)
 - Jižní: Balkán až Egejská ostrovní oblast
 - Přirozené bariéry – zvyšují míru stability hranic, jejich zastoupení příp. kombinace
 - Řeky
 - Dunaj, Dráva, Sáva, Drina, Dněstr / Narva, Morava, Kupa
 - Pohoří
 - Karpaty, obruba Čech
 - Celková délka hranic a jejich typologie pro šest časových horizontů (1250 – 2000)
 - 26 tis. km – 14,5 – 21,5
 - Zachování poměru mezi přirozenými a umělými (40-50 %), říčních 38,5 → 26,6 / horských 21-26
-

Prírodné hranice (natural borders)

■ riečne hranice
(river borders) ■ horské hranice
(mountain borders)

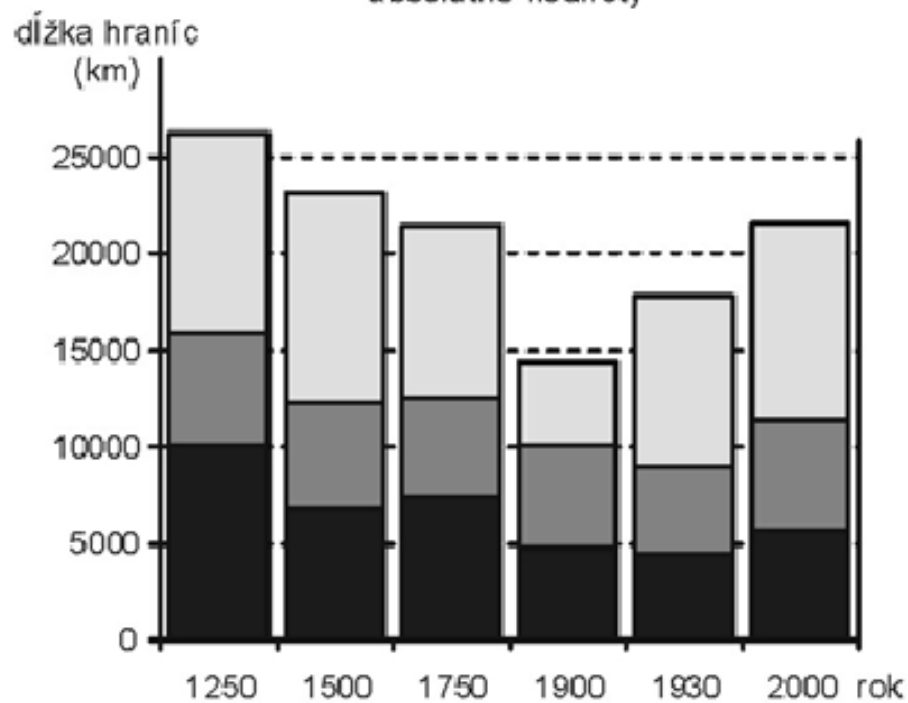

Umelé hranice (artificial borders)

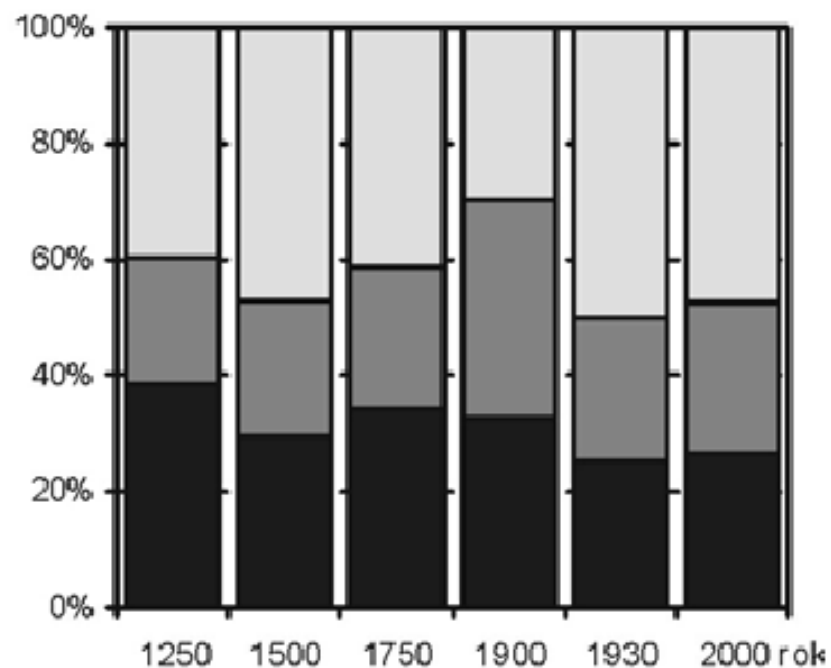

POROVNÁNÍ STABILITY HRANIC

absolútne hodnoty

relatívne hodnoty

■ riečne hranice
(river borders)

■ horské hranice
(mountain borders)

■ umelé hranice
(artificial borders)

PŘESHraniční Spolupráce Regionu Bratislavy (ZEMKO, BUČEK 2000)

- Předpoklady přeshraniční spolupráce
 - v blízkosti státní hranice ekonomická centra, důležitá infrastruktura, blízkost Vídně a Györu
- **Trilaterální území SK – HU – AU**
- Rakousko
 - Značný rozsah příhraničních oblastí, integrace do EU, odstranění regionálních nerovností / INTERREG
 - Nízké zapojení SK
- Maďarsko
 - Phare CBC s AU – Západopanonský euroregion (1998), vzor pro vstup do EU (zaměstnanost, životní prostředí)
- **Instituce (WEINBERGER 1995)**
 - Normativně chápané – legislativa,
 - Reálné – subjekty, organizace, sdružení

- Společné programové dokumenty
 - AU – SK, HU – SK
- Vídeň:
 - Dohoda o spolupráci v oblasti komunálních technologií – např. odpadové hospodářství
- Dolní Rakousy:
 - Doprava, energetika, přeshraniční regionální projekty,...
- **EUROREGIO Weinviertel – jižní Morava – Záhorie (1999)**
 - Cestovní ruch, know-how na komunální úrovni,...
- Fórum rakouských, maďarských a slovenských příhraničních obcí (1999)
 - 40 starostů, vzájemné porozumění

- Málo příkladů spolupráce MSP
 - Vytváření dceřiných společností
- Přeshraniční inovační inkubátor
 - BIC Bratislava, BIC Burgenland, Innostart Budapešť
 - (Business Innovation Centre)
- Dokumenty:
 - „Výhody a problémy spolupráce ve středoevropské kontaktní zóně Bratislava – Vídeň – Brno – Győr (1994, Centrum strategických studií SR
 - „Víceletý indikativní program pro bilaterální spolupráci Slovensko – Rakousko 1995-1999“ (1995)
 - „Strategie přeshraniční spolupráce v trilaterálním regionu Slovensko-Rakousko-Maďarsko“ (1998)
- Projekty:
 - SNITS (angl. SME Networking for Innovative and Technology based SMEs)
 - CERNET (Central European Regional Network for Education Transfer)
 - Bratislava – Vídeň – Brno – Győr,
 - European Secondary School

DOPRAVNÁ INTEGRÁCIA EURÓPY – POZÍCIA SLOVENSKA A BRATISLAVY

HORŇÁK 2001

- očakávanie nárastu tranzitnej dopravy (prinášajúcej ekonomický profit) cez územie ich štátu?
- koncepciu dopravných trás – koridorov s prepojením západnej Európy na východ na báze multimodality
 - koridor IV (**Berlin/Nürnberg – Praha – Budapest – Constanta/Thessaloniki/Istanbul**),
- **osobitosti postavenia dopravného uzla Bratislava**
 - poloha v rámci Slovenska je výrazne excentrická,
 - z geopolitického hľadiska a vzhľadom na orientáciu a smerovanie významných európskych dopravných prúdov veľmi výhodná.

- Transeurópska železničná sieť a Slovensko
 - **Ostrava - št. hranica ČR/SR – Čadca – Žilina – Košice** – Čierna nad Tisou – št. hranica SR/Ukrajina – *Čop*,
 - **Praha – št. hranica ČR/SR – Kúty** – Bratislava – Nové Zámky – Komárno – št. hranica SR/MR – *Komárom*,
 - Vybudovanie modernej železničnej stanice Bratislava-Petržalka s prepojením na Viedeň znamená otvorenie tohto železničného uzla smerom na západ?
- Kombinovaná doprava
 - jednoznačná orientácia na medzinárodnú a tranzitnú prepravu
 - potenciálom pre prekládku v systéme cesta/železnica ako aj voda/cesta/železnica

ENVIRONMENTÁLNY ROZMER EUROREGIÓNOV

BUČEK 1992

- Pre prírodu je štátna hranica neprirodzená a prekračujú ju pozitívne, aj negatívne vlastnosti prírodných prvkov.
- Politika euroregiónov
 - externý rozmer: reakciou na záujmy európske, štátne, regionálne - euroregióny sa presadzujú voči inak konštruovaným regiónom),
 - rozmer interný zameraný na riešenie spoločných vnútorných problémov
- Väčšina z existujúcich euroregiónov má svoju hlavnú orientáciu (jeden, dva dominujúce smery spolupráce) - v agende niektorých dominuje napr. koordinácia a spoločný postup v oblasti turistiky.

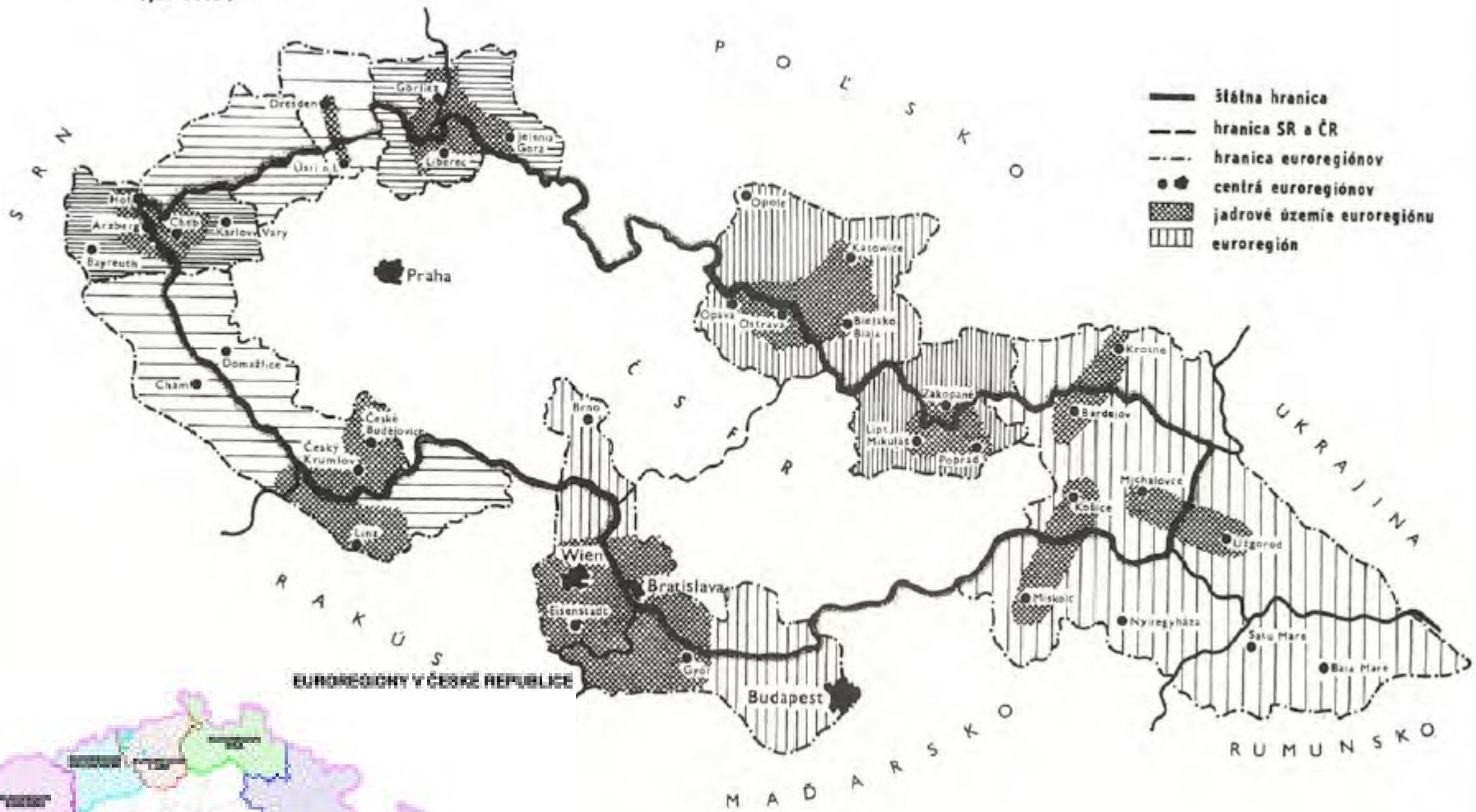
- V rámci euroregiónov sa stretávame napr. s jediným významným centrom, alebo dvoma jadrami-centrami oddelenými hranicou atď. Niektoré euroregióny majú charakter typických periférnych regiónov - sú bez centra, alebo s veľmi slabými jadrami.
- Hranica euroregiónov pravdepodobne nikdy nebude typicky liniová, bude skôr pohyblivá a nejasná (v sprievodnej mape euroregiónov ČSFR sme využili najmä hranice administratívnych jednotiek a hranice prirodzené - rieku, horský hrebeň).
- Pri úvahách o možnosti vzniku euroregiónov sa najčastejšie využíva spoločné pôsobenie homogenity (istý jav alebo znak sa vyskytuje na celom území regiónu) a nodality (väzby na určité centrum - jadro) v danom priestore.

TAB.
EUROREGIÓNOV
V ČSFR
(1992)

Názov euroregiónu (najpoužívanejší, alebo pracovný)	Centrá v ČSFR	Centrá mimo ČSFR
"Nisa"	Liberec	Jelenia Gora Gorlitz
"Regio Egrensis"	Cheb Karlovy Vary Sokolov	Arzberg Bayreuth Hof
"Labe"	Ústí n. L., Děčín Teplice	Dresden Pirna
spolupráca Čechy- Bavorsko-Rakúsko - "Šumava"	České Budějovice Český Krumlov Domažlice	Linz Bad Leonfelden Cham
"Trojzemie" Sasko-sev. Čechy- -dolné Sliezske	Ústí n. L., Liberec Most, Jablonec Karlovy Vary	Wroclaw Dresden Cottbus
"Sliezske"	Ostrava Opava, Č. Těšín	Katowice Opole, B. Biala
spolupráca Dolné Rakúsko - Južná Morava,	Znojmo	Laa an der Thaya
"Podunajsko"	Bratislava Brno	Wien, Budapest Eisenstadt, Győr
"Karpaty"	Košice Michalovce Prešov Bardejov	Miskolc, Krosno Užhorod Nyiregyháza Satu Mare
"Tatry"	Poprad Lipt. Mikuláš	Zakopané

EUROREGIÓNY V ČSFR
(jún 1992)

EUROREGIÓNY V ČESKÉ REPUBLICE

NOVÉ ŠANCE NA HRANICI – MALÉ ZAMYŠLENÍ

PO VSTUPU DO SCHENGENU

BEDRNA 2008

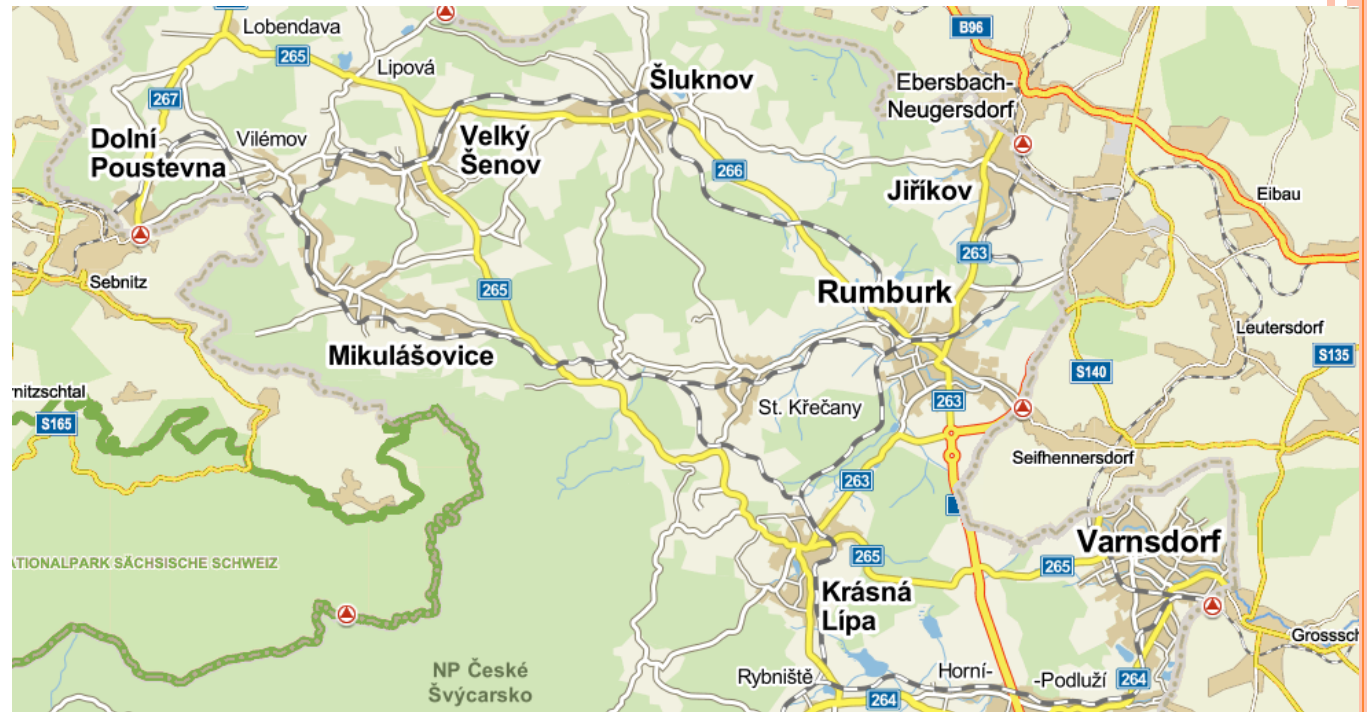
- Rozdělená sídla podél hranice
- Výjimečná výzva pro dotčené správy, pro podnikatele a investory, urbanisty....
- ZÚR příslušných krajů?
- Hranice de iure X de facto

CZ – AU / CZ – PL

ČESKO – SASKO

NĚMECKO/ SASKO – POLSKO

NOVÁ ROLE „PŘÍHRANIČNÍCH“ CENTER VE „SJEDNOCENÉ“ STŘEDNÍ EVROPĚ

KÖRNER 2008

- Optimalizace vazeb v osídlení v příhraničních územích X
- Legislativní, ekonomické i jazykové bariéry
- Spíše centra nižší nebo lokální úrovně, nižší „průměrné“ zalidnění než v sousedních zemích

Strategie vývoje:

- Vznik většího města (soudměstí) ovládající společné spádové území
 - Cieszyn (37 tis.) – Český Těšín (26) / Třinec 38
 - Gmünd (6) – České Velenice (3,5) / CB – St. Pölten

- Posílení regionálního významu silnějšiho města / ke spojení měst nedochází
 - Zittau (30) – Hrádek n. N. (7,3) – Bogatynia (19) / silniční – železniční spojení
 - Klingenthal (8,8) – Kraslice (7,3)
 - Bärenstein (2,7) – Vejprty (3,3)
 - Náchod (21) – Kudowa Zdroj (10)
 - Chebsko: Cheb (33)... – Marktredwitz (18), Selb (17)...
- Změny v polycentrické struktuře osídlení – propojování, změna v dosavadní hierarchii
 - Šluknovsko
 - Sebnitz – Dolní Poustevna, Šluknov – Sohland – Schirgiswalde
 - Ebersbach – Neugersdorf – Jiříkov – Rumburk
 - Varnsdorf – Seifhennersdorf - Grossschönau

